

DUNA-TISZA MEDENCE

617. HAJDÚSÁG TÁJKARAKTER-TERÜLET

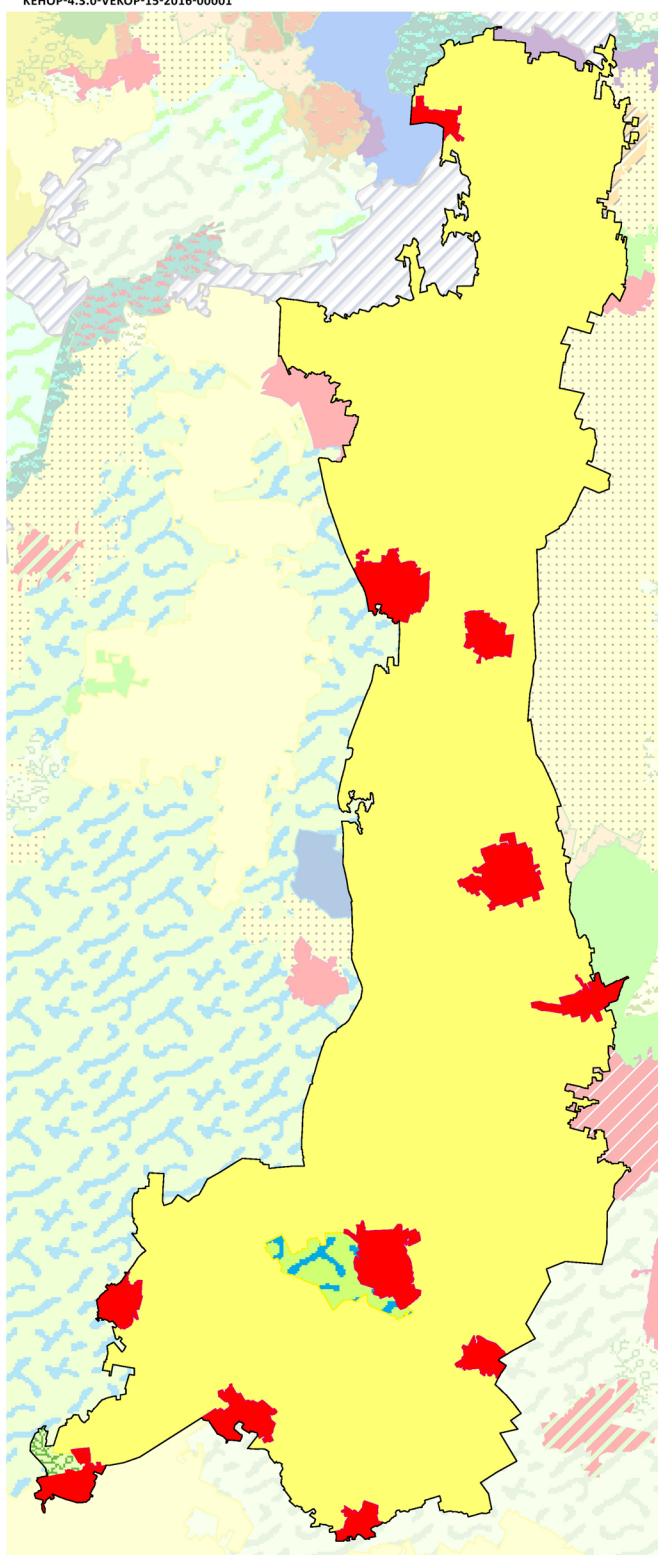
A Hajdúság tájkarakter-terület a Hajdúhát és a Szoboszlói-Hajdúság kistájak együttese, tipikus alföldi löszvidék. Mezőgazdasági hasznosítása a bronzkor óta szinte folyamatos, emiatt természeti értékekben igen szegény. Általában szántódomináns homogén tájkarakter-típus jellemzi. Települései többnyire nagy határral rendelkező kisvárosok, infrastrukturális terhelése mérsékelt. Területe 1662,9 km².

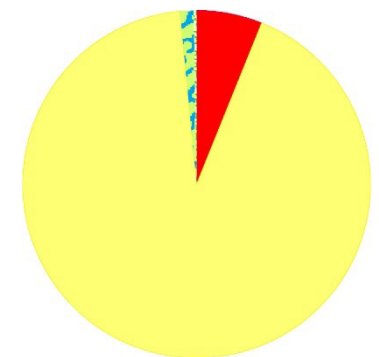
Fotó: Csorba Péter (Hajdúhát, Nagymacs, 2016)

A Hajdúság tájkarakter-területen előforduló tájkarakter-típusok

KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001

Tájkarakter-típusok	Össz-terület (km ²)	Terület-arány (%)	Folt-szám	Átlagos foltméret (km ²)	Szórás (km ²)
Hajdúság	1662,88	100,00%	14	118,78	393,02
Települési táj síkságon	101,54	6,11%	11	9,23	4,27
Szántódomináns, homogén síksági táj	1535,71	92,35%	1	1535,71	0,00
Gyepes, mozaikos síksági táj, vizek jelentős előfordulásával	20,88	1,26%	1	20,88	0,00
Változatos felszínborítású síksági táj	4,75	0,29%	1	4,75	0,00

- Gyepes, mozaikos síksági táj, vizek jelentős előfordulásával
- Szántódomináns, homogén síksági táj
- Települési táj síkságon
- Változatos felszínborítású síksági táj

1:500 000
0 5 10 km

SZÉCHENYI 2020

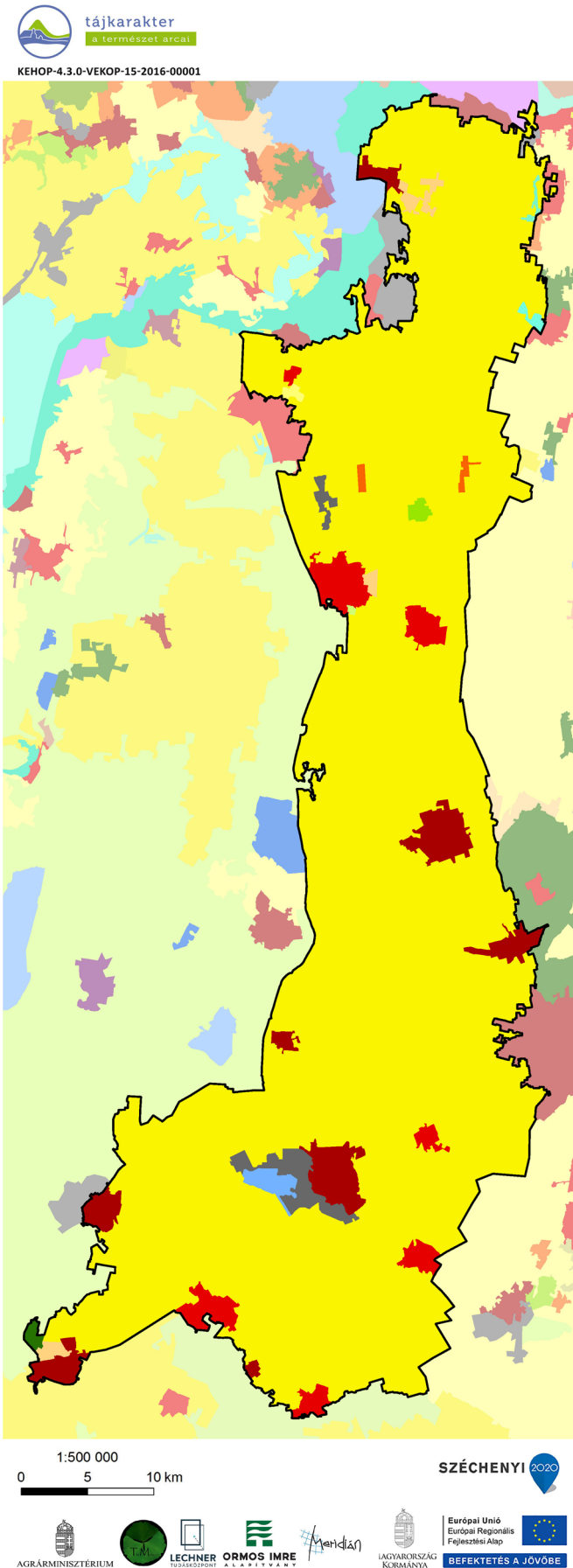

A HAJDÚSÁG TÁJKARAKTER-TERÜLET KULCSJELLEMZŐI

I/1. Domborzat

A táj domináns domborzati típusa a tagolatlan síkság, amelynek területi aránya 63%. Emellett jelentős még az enyhén tagolt alacsony síkság részaránya is (20%). (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai I/1. térkép)

I/2. Komplex felszínborítás-típusok

1000 - Településdomináns homogén	4001 - Gyepdomináns mozaikos
1001 - Településdomináns mozaikos	4601 - Gyep-víz mozaik
2000 - Szántódomináns homogén	5000 - Erdődomináns homogén
2001 - Szántódomináns mozaikos	6001 - Vízdomináns mozaikos
2301 - Szántó-kertmozaik	6541 - Víz-erdő-agrármozaik
3001 - Kertdomináns jellemzően mozaikos	7001 - Dominancia nélküli
4000 - Gyepdomináns homogén	

(Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai I/2. térkép)

TERMÉSZETI JELLEMZŐK

II/1. Éghajlati körzetek

Meleg - száraz (67%) terület, északkeleti részén mérsékelten meleg – száraz. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/1. térkép)

Éghajlati körzetek	Területarány (%)
Hortobágy	
meleg - száraz	100,00%

II/2. Tengerszint feletti magasság

A tengerszint feletti magasság a domborzat egyik forrásindikátora. A jellemző magassági értékek leírása azonos a domborzatnál leírtakkal. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/2. térkép)

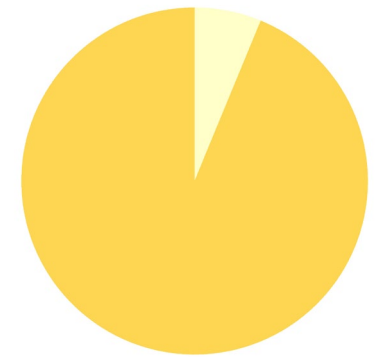
II/3. Relief

A relief a domborzat egyik forrásindikátora. A jellemző felszín-mozgalmassági jellemzők leírása azonos a domborzatnál leírtakkal. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/3. térkép)

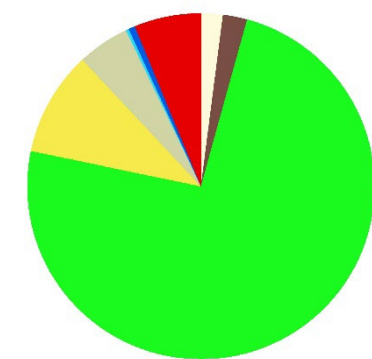
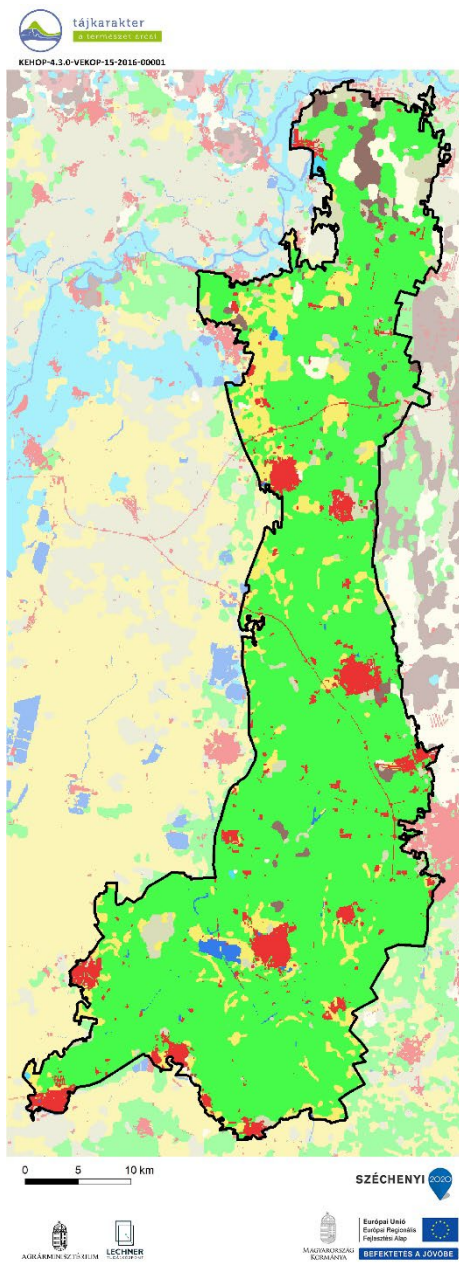
II/4. Alapkőzet

A táj szinte teljes egészét (94%-át) löszös üledék fedi. A terület északi részén, kisebb területen alluviális üledék fordul elő. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/4. térkép)

Kőzet név	Területarány (%)
Hajdúság	100,00%
glaciális és alluviális üledék	6,24%
löszös üledék	93,76%

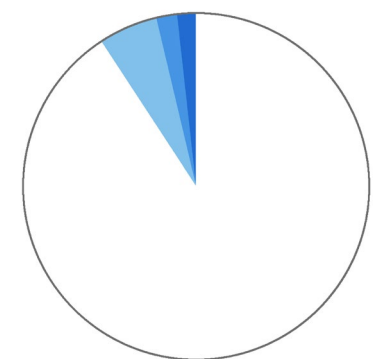
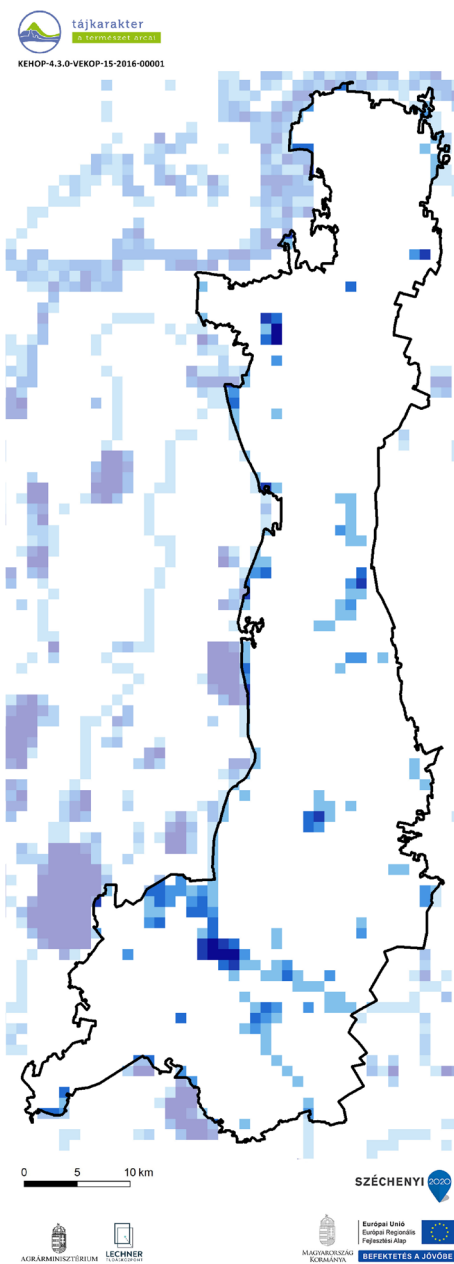

II/5. Talajtípusok

A táj jellegzetes talajai a mezőség (csernozjom talajok). Területi arányuk 74%. Sporadikusan szikes talajfoltok is találhatóak a területen. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/5. térkép)

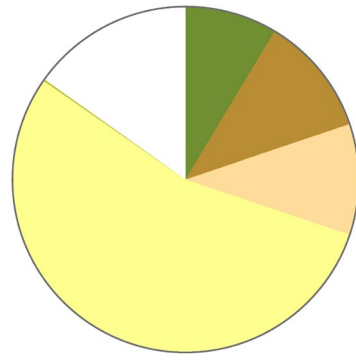
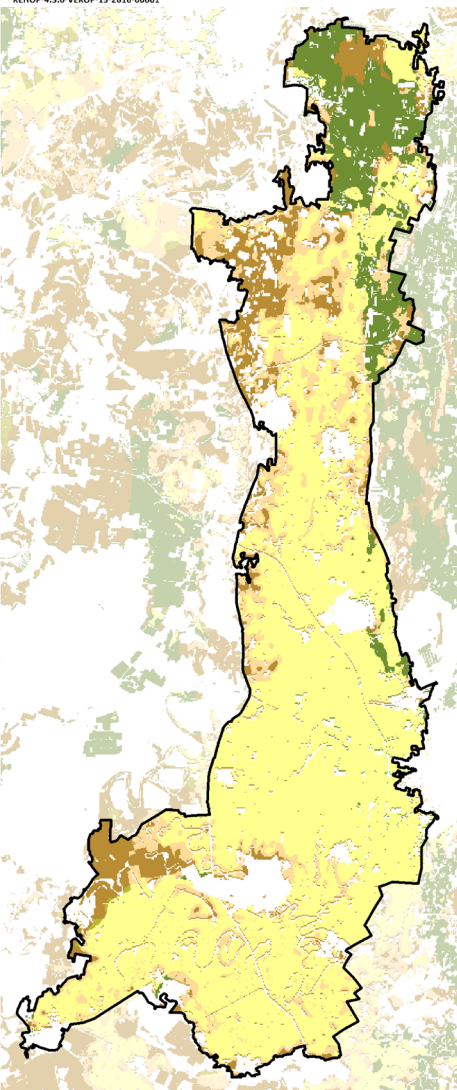
II/6. Felszíni vizek területaránya

A felszíni vizek aránya a tájban átlagos, 0,01 km²/ km². (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/6. térkép)

Talajtípus	Területarány (%)	Felszíni vizek területaránya	Területarány (%)
Hajdúság	100,00%	Hajdúság	
Csernozjom talajok	73,98%	0-1% - nincs, elenyésző	89,96%
Szikes talajok	9,79%	1-5% - alacsony	5,47%
Beépített terület	6,22%	5-10% - közepes	1,92%
Réti talajok	4,84%	10-20% - magas	1,74%
Barna erdőtalajok	2,26%	20-50% - nagyon magas	0,54%
Váztalajok	2,02%	50-100% - meghatározó	0,36%
Nyílt vízfelszín	0,61%		
Öntés és lejtőhordalék talajok	0,27%		

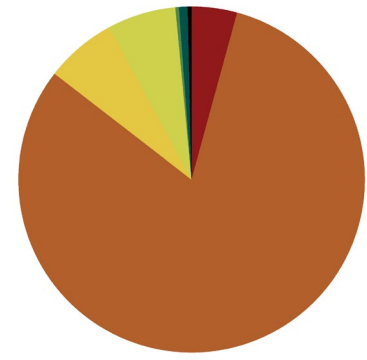
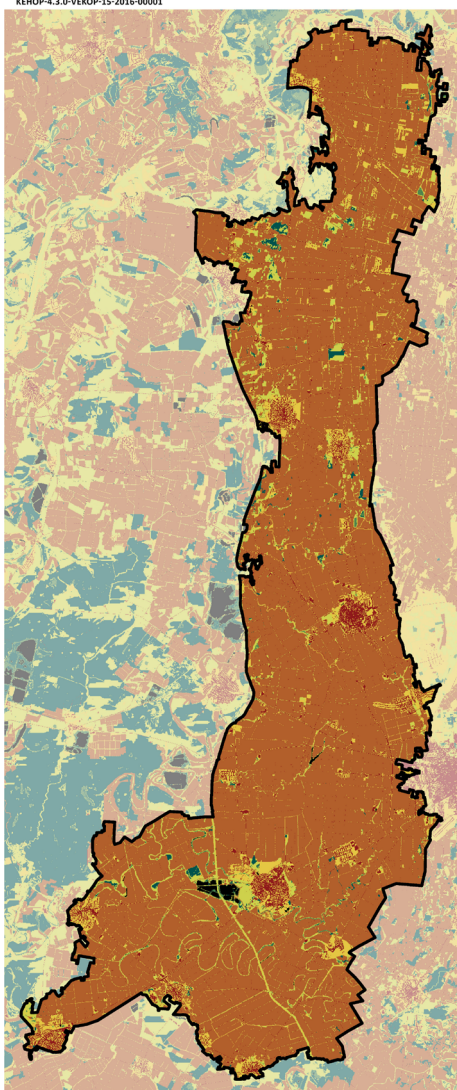
II/7. Ökotípusos földhasználat

Az ökotípusos vizsgálat szerint a táj területének több mint 8 %-án erdősítés javasolt, a terület mintegy 10 százalékán pedig - a növénytermesztés szempontjából közepes és gyenge talajadottságok, illetve a környezeti érzékenység következtében - a szántók extenzifikációja (földhasználatváltás vagy szántóföldi művelés kiterjesztése) indokolt. A kiváló termőhelyi adottságú szántók kiterjedései is jelentős (közel 55%). Ezekeken a területeken a szántóföldi növénytermesztés fenntartása indokolt. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/7. térkép)

II/8. Ökológiai állapot

A rossz területek aránya kifejezetten magas (81%), minden más állapotérték 7% alatti, a jó állapotú (0,3%) és a kiváló állapotú (0,8%) területek aránya elenyésző. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/8. térkép)

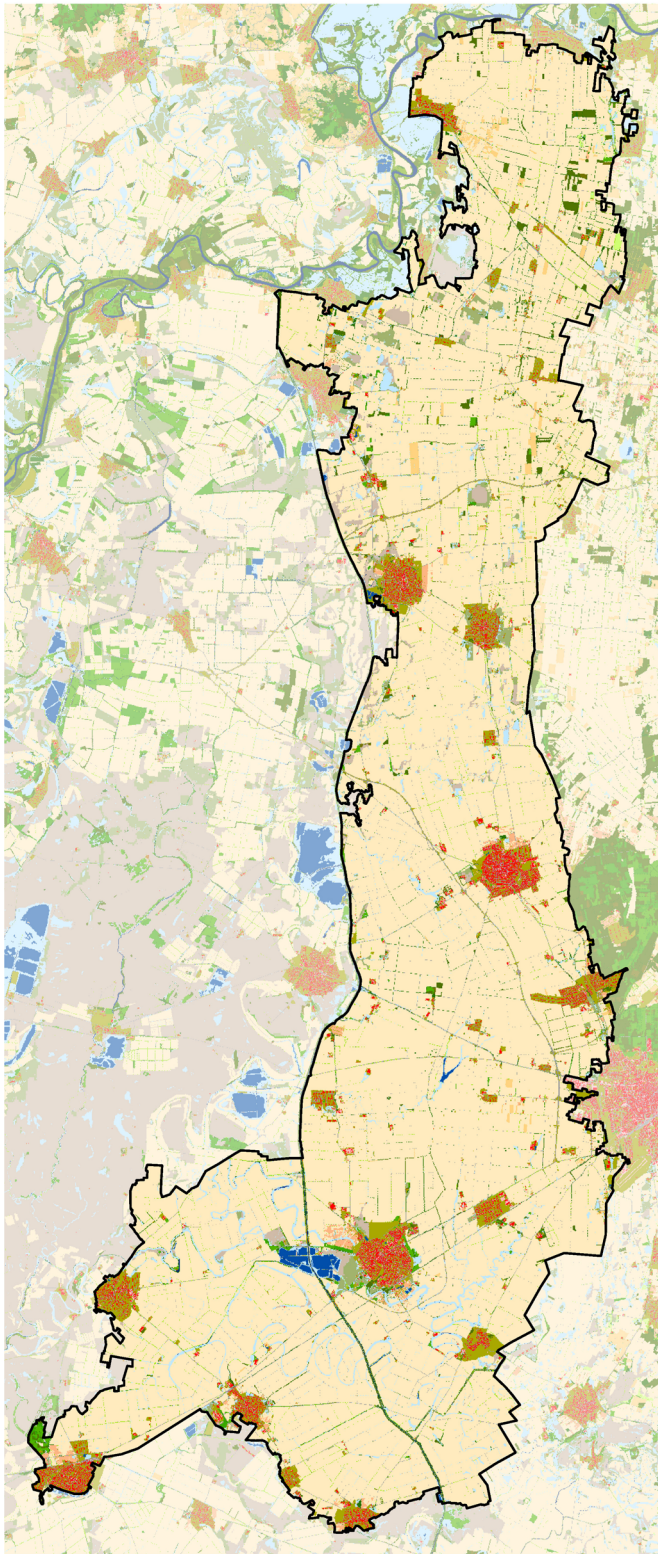
Ökotípusos földhasználat	Területarány (%)	Ökológiai állapot	Területarány (%)
Hajdúság	84,83%	Hajdúság	
kiváló termőhelyi adottságú szántó	54,53%	Mesterséges felszín	4,2
kiváló termőhelyi adottságú, környezetileg érzékeny szántó	0,13%	Rossz ökológiai állapot	81,2
gyenge és közepes termőhelyi adottságú szántó	11,21%	Kedvezőtlen ökológiai állapot	6,6
gyenge és közepes, környezetileg érzékeny szántó	10,35%	Közepes ökológiai állapot	6,4
erdőtelepítésre javasolt terület	8,61%	Jó ökológiai állapot	0,3
		Kiváló ökológiai állapot	0,8
		Adathiány	0,4

Fotó: Csorba Péter (Szoboszlói Hajdúság, Ebes, 2016)

FELSZÍNBORÍTÁS-JELLEMZŐK

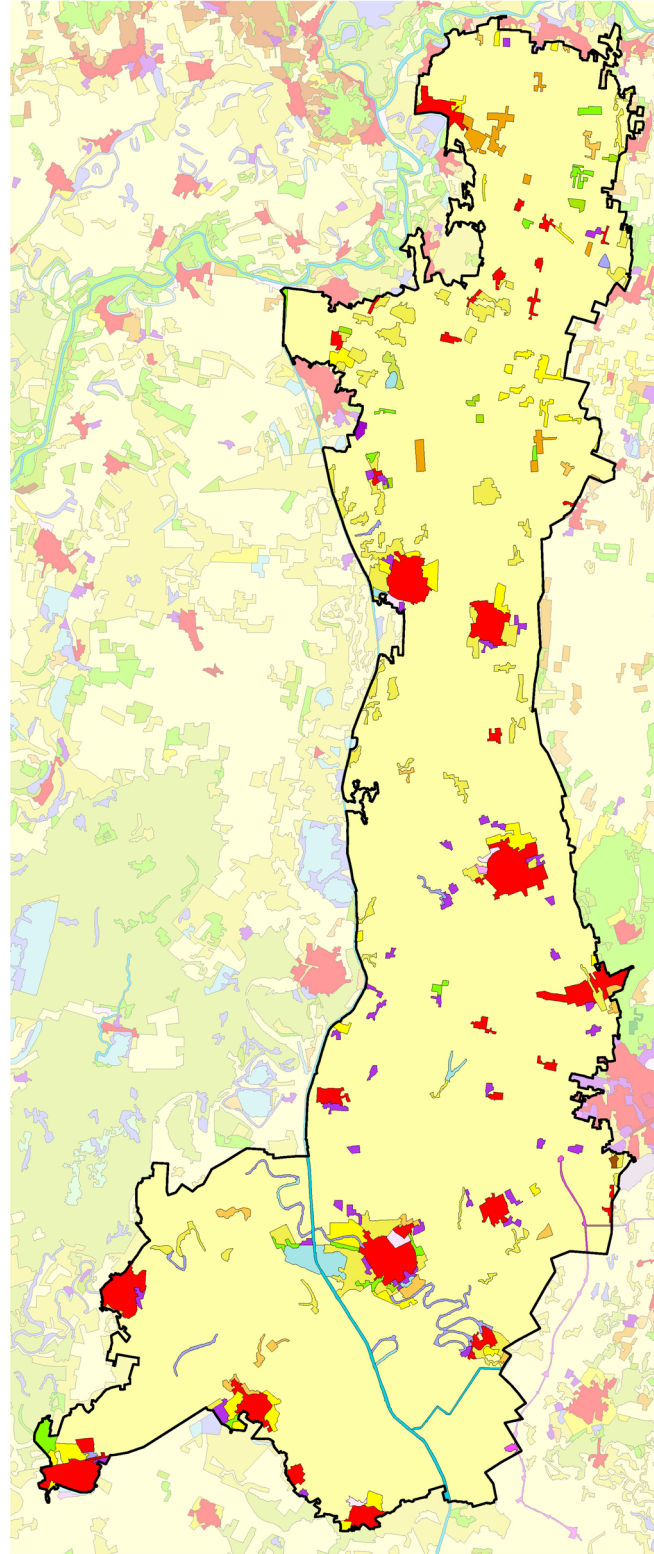
II/9. Ökoszisztéma-alaptérkép (2. szint)

11 : Épületek	41 : Többletvihatástól független (TVFLN) erdők
12 : Utak és vasutak	42 : Természeteszerűbb galériaerdők
13 : Egyéb burkolt vagy burkolatlan mesterséges felületek	43 : Egyéb vízhatás alatt álló (TVHA) erdők
14 : Zöldfelületek mesterséges környezetben	44 : Idegenhonos fajok dominálta erdők, faültetvények
21 : Szántóföldek	45 : Erdőként nyilvántartott faállomány nélküli, vagy felújítás alatt álló területek
22 : Állandó kultúrák	46 : Máshová nem besorolható fás szárú növényzet
23 : Komplex területek	51 : Lágú szárú dominanciájú vizes élőhelyek
31 : Homoki gyepek	52 : Fás szárú dominanciájú vizes élőhelyek
32 : Szikes és szikesedésre hajlamos gyepek	61 : Állóvizek
33 : Sziklakibúvákkal tarkított gyepek	62 : Vízfolyások
34 : Zárt gyepek kötött talajon vagy domb és hegyvidéken	
35 : Máshová nem besorolható lágú szárú növényzet	

(Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/9. térkép)

II/10. CORINE felszínborítás

Összefüggő településszerkezet	Gyümölcsösök, bogyósok
Nem összefüggő településszerkezet	Rét, legelő
Ipari vagy kereskedelmi területek	Komplex művelési szerkezet
Út - és vasúthálózat és csatlakozó területek	Elsődlegesen mezőgazdasági területek jelentős természetes növényzettel
Kikötők	Lomblevelű erdők
Repülőterek	Tülevelű erdők
Nyersanyag kitermelés	Vegyes erdők
Lerakóhelyek, meddőhányók	Természetes gyepek, természetközeli rétek
Építési munkahelyek	Átmeneti erdős-cserjés területek
Városi zöldterületek	Ritkás növényzet
Sport-, szabadidő- és üdülőterületek	Szárazföldi mocsarak
Nem öntözött szántóföldek	Tőzeglápok
Rizsföldek	Folyóvizek, vízi utak
Szőlők	Állóvizek

(Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/10. térkép)

II/11. Felszínborítás-átalakulás típusok

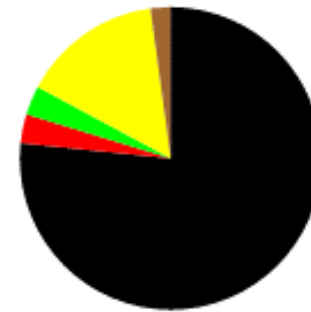
Felszínborítás stabilitás	Mintapontok száma (db)	Százalékarány (%)
Hajdúság	419	100,00%
1 - Stabil	282	67,30%
2 - Kvázi stabil	88	21,00%
3 - Lépcsőzetes	21	5,01%
4 - Ciklikus	5	1,19%
5 - Dinamikus	23	5,49%

(Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/11. térkép)

II/12. Felszínborítás-átalakulás jellege

Felszínborítás átalakulás	Mintapontok száma (db)	Százalékarány (%)
Hajdúság	419	100,00%
1 - Változatlan terület	321	76,61%
2 - Településnövekedés	13	3,10%
3 - Extenzifikáció	13	3,10%
4 - Intenzifikáció	63	15,04%
5 - Dinamikus terület	9	2,15%

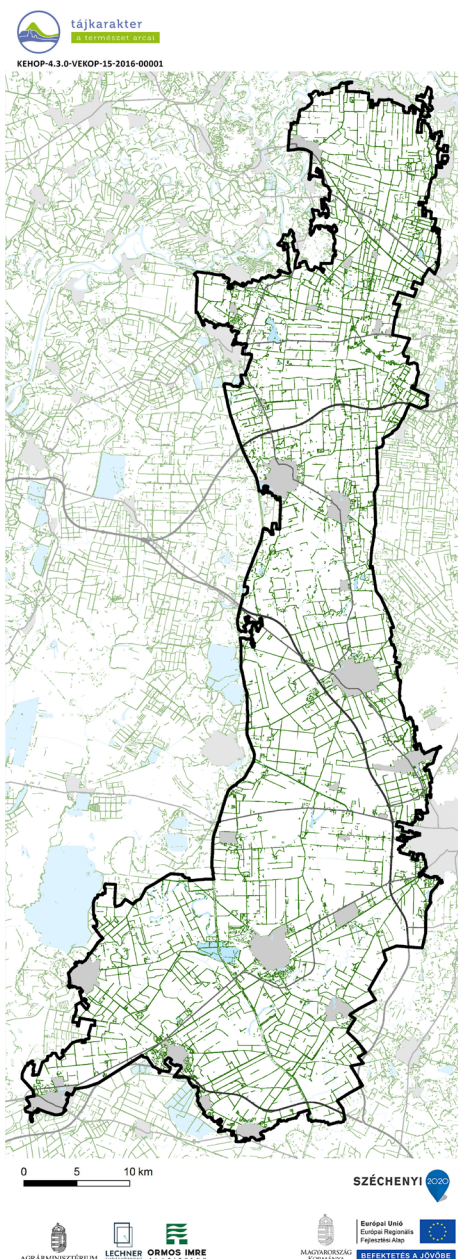

(Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/12. térkép)

II/13.-16. Stabil felszínborítású területek (stabil településterület, stabil szántó-, kert-, szőlőterület, stabil erdőterület, stabil gyepterület és vízfelszín)

(Az indikátorok országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/13.-16. térkép)

II/17. Zöld vonalas elemek sűrűsége

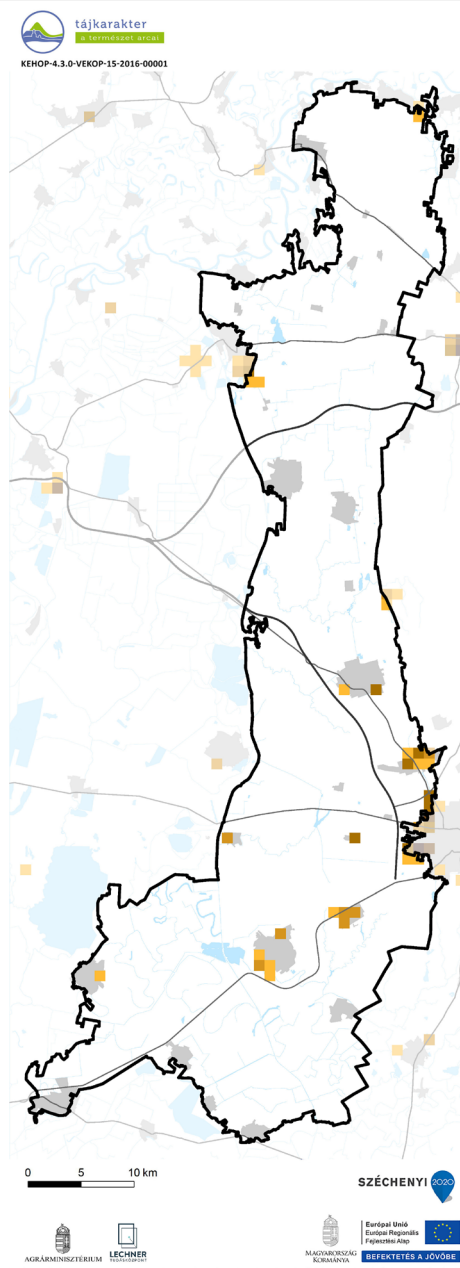

ZÖLD VONALAS ELEMEK SŰRŰSÉGE

- Zöld vonalas elem
- Gyorsforgalmi út
- Főút
- Belterület
- Vízgazdálkodási térség (OTrT)

Zöld vonalas elemekben közepes ellátottságú terület. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/17. térkép)

II/18. Beépítettség növekedése (1990-2018)

Beépítettség növekedése (1990-2018)	Területarány (%)
Hajdúság	
0%	98,32%
1-6%	0,86%
6-10%	0,42%
10-20%	0,38%
20-40%	0,02%
40-100%	0,00%

1990-2018 között a terület 2 %-át érintette új települési területek kialakulása, elsősorban Hajdúszoboszlón és a Debrecenhez közeli településeken. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/18. térkép)

II/19. Közlekedési hálózat sűrűsége

A közlekedési hálózat sűrűsége a tájban közepes, 0,3 km/km². (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/19. térkép)

Közlekedési hálózat sűrűsége	Területarány (%)
Hajdúság	
0-0,44 km/km ²	78,65%
0,44-1,56 km/km ²	16,24%
1,56-9,44 km/km ²	5,11%

II/20. Roncsolt területek aránya (külfertéses bánya, hulladéklerakó)

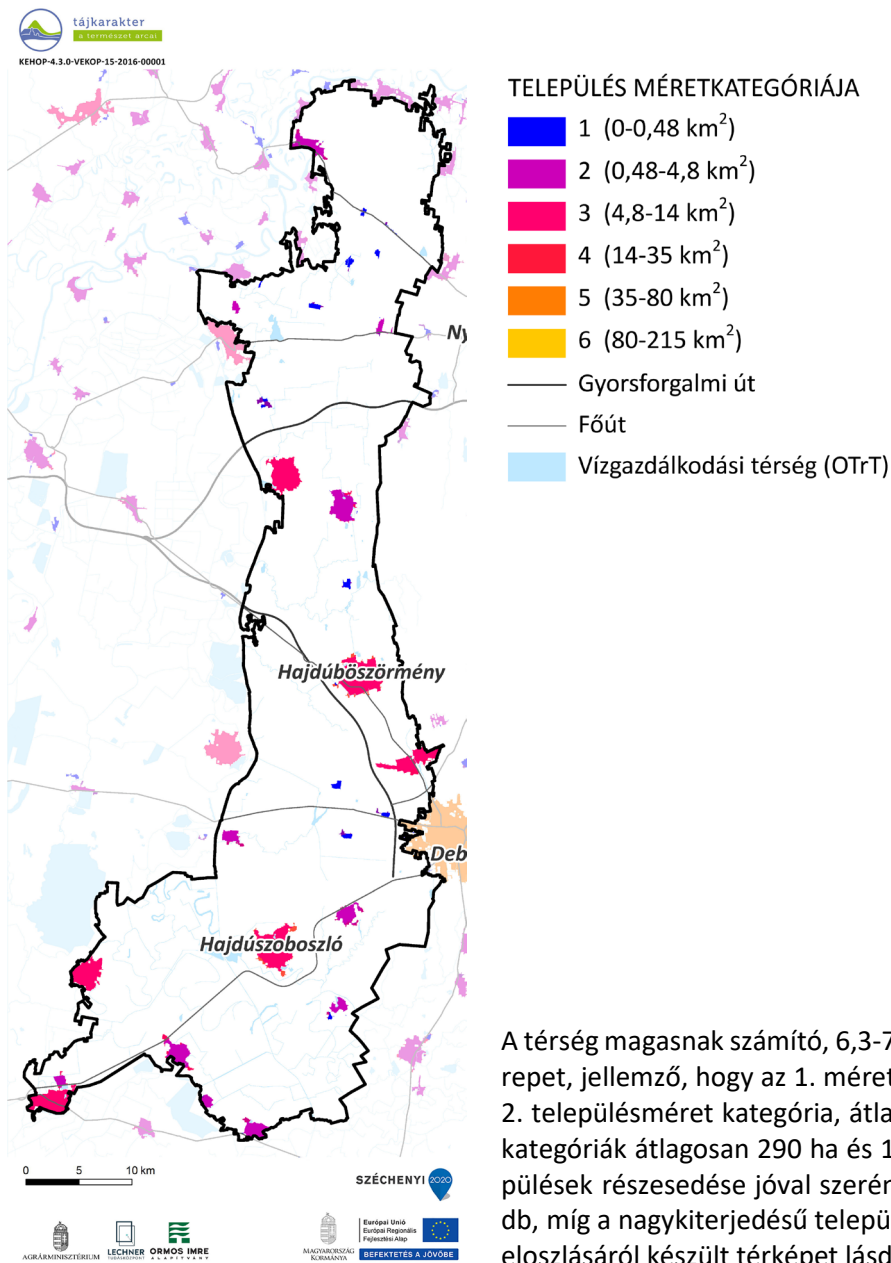
Földhasználati információk alapján a roncsolt területek (lerakók, külszíni bányaterületek) tájkarakter területhez viszonyított aránya az országos átlag alatti, nem jelentős. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/20. térkép)

ANTROPOGÉN ÉS PERCEPCIONÁLIS JELLEMZŐK

II/21. Település-sűrűség (belterületi beépített területek eloszlása)

A Hajdúságot átlagosnál ritkább (0,07 db/km²) településhálózat jellemzi. (Az indikátor tájkarakter-típusok határaihoz igazított országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/21. térkép)

II/22. Településméret (átlagos belterületi települési terület mérete)

A térség magasnak számító, 6,3-7,0%-os beépítettségében a nagyobb méretű települések játszanak meghatározó szerepet, jellemző, hogy az 1. méretkategóriához tartozó település csak elvétve fordul elő. Fontos szerepet játszanak a 2. településméret kategória, átlagosan 104 ha méretű települései. Ezek közé vegyülnek a 3. és az 5. településméret kategóriák átlagosan 290 ha és 1400 ha méretű települései. A 4. méretkategóriájú, átlagosan 670 ha nagyságú települések részesedése jóval szerényebb. A legnagyobb település 7,17 km², a 4 km²-t meghaladó települések száma 5 db, míg a nagyterjedésű települési terek száma 3 db. (Az indikátor tájkarakter-típusok határaihoz igazított országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/22. térkép)

II/23. Külterületi szórványbeépítés sűrűsége

A külterületi beépítések eloszlása átlagos (0,51 db/km²), a belterületi egységekhez átlagosan 7 db külterület tartozik. A külterületi beépítések mérete nagy (1,45 ha), a településeket övező, nagy kiterjedésű komplex művelésű területek és kisebb szórványok a jellemzőek. (Az indikátor tájkarakter-típusok határaihoz igazított országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/23. térkép)

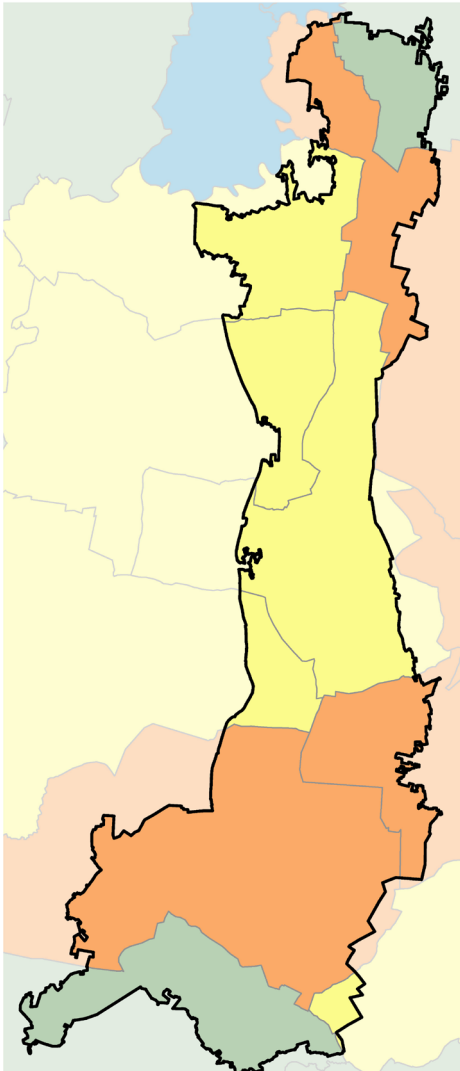
II/24. Nagy kiterjedésű települési tér

A tájkarakter-területen 2 db nagy kiterjedésű települési tér található (Hajdúböszörmény, Hajdúszoboszló). (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/24. térkép)

II/25. Népegységváltozás

KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001

NÉPESSÉGVÁLTOZÁS (1980-2019)

Blue	65,5 - 75,9%
Green	75,9 - 84,4%
Yellow	84,4 - 98,6%
Orange	98,6 - 129,8%
Red	129,8 - 177,6%

A Hajdúságban az elmúlt 40 évben a népesség csökkent, a térségen belül azonban területi különbségek figyelhetők meg. Jelentősebb csökkenés a terület déli részén figyelhető meg, míg a Hajdúszoboszlói járás térségéhez tartozó részen kisebb mértékű növekedés zajlott. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/25. térkép)

0 5 10 km

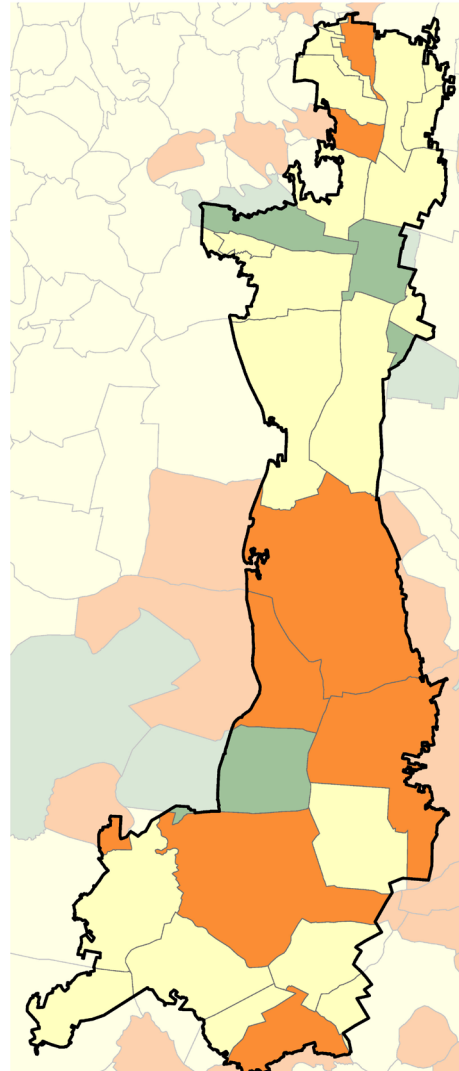
SZÉCHENYI

II/26. Külterületi lakosok arányának változása

KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001

KÜLTERÜLETI LAKOSOK ARÁNYÁNAK VÁLTOZÁSA (1980-2011)

Blue	-103,3 - -74,10%
Green	-74,0 - -16,1%
Yellow	-16,0 - 0,0%
Orange	0,1 - 8,1%
Red	8,2 - 34,5%

A Hajdúságban a külterületi lakosok aránya a települések többségénél csökkent, jelentősebb csökkenés Nagycserkesz, illetve Tiszalök településeken volt jellemző. Néhány település esetében azonban növekedés volt megfigyelhető (pl.: Hajdúböszörmény, Hajdúszoboszló). (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/26. térkép)

0 5 10 km

SZÉCHENYI

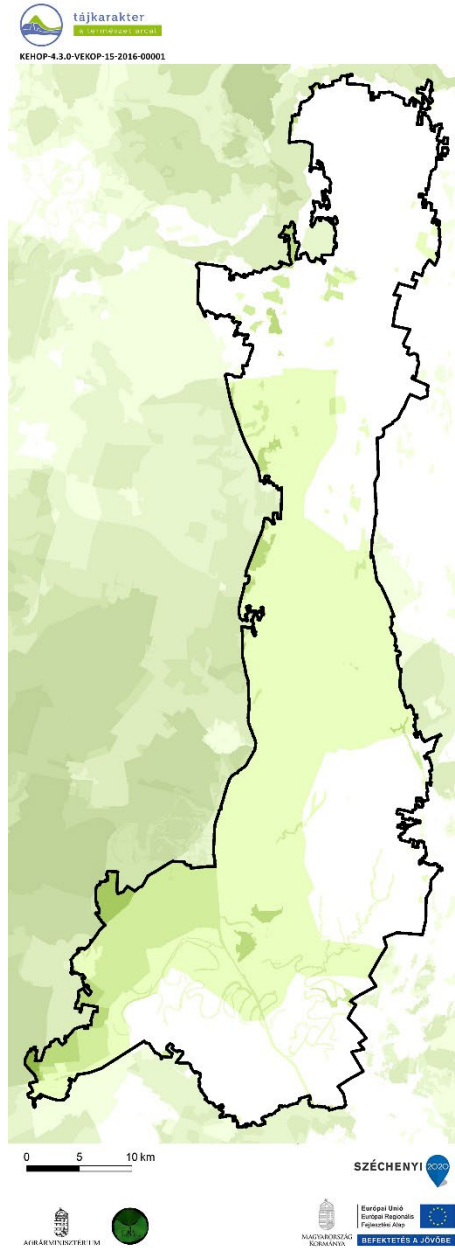
II/27. Néprajzi táj

A tájkarakter-terület nem teljeskörűen foglalja magában a történeti-néprajzi értelemben vett hajdúvárosokat és északon érinti a Rétköz, Szabolcsi Tiszahát és Nyírség néprajzi tájakat is. A református hajdúvárosok településszerkezetiileg sajátosak, több helyen őrzik a hagyományos kétbelső szerkezet emlékeit. Ki kell emelni a mezővárosi jellegzetességeket is. Az egykor hagyományos tanyavilágot a szocializmus korszakában felszámolták. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/27. térkép)

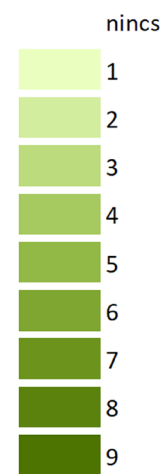
Fotó: Csorba Péter (Hajdúhát, Hajdúböszörmény, 2013)

II/28. Természeti és kulturális örökség

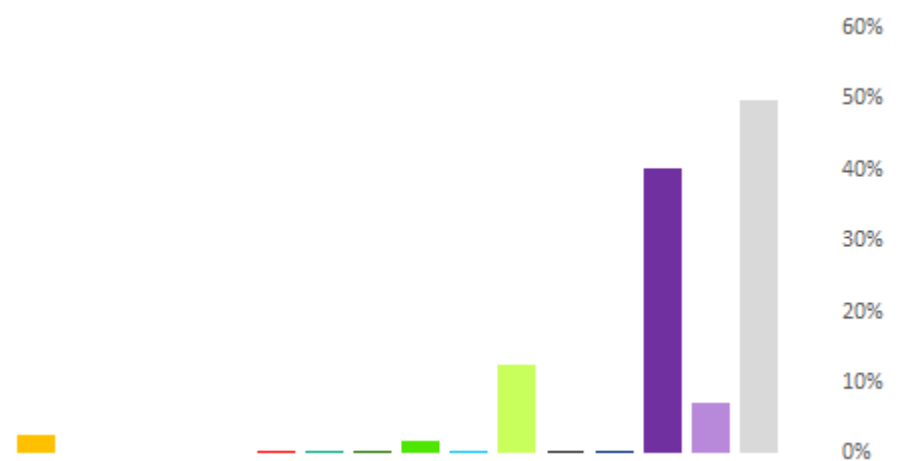
TERMÉSZETI ÉS KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG

Védelmi célú területi lehatárolások száma

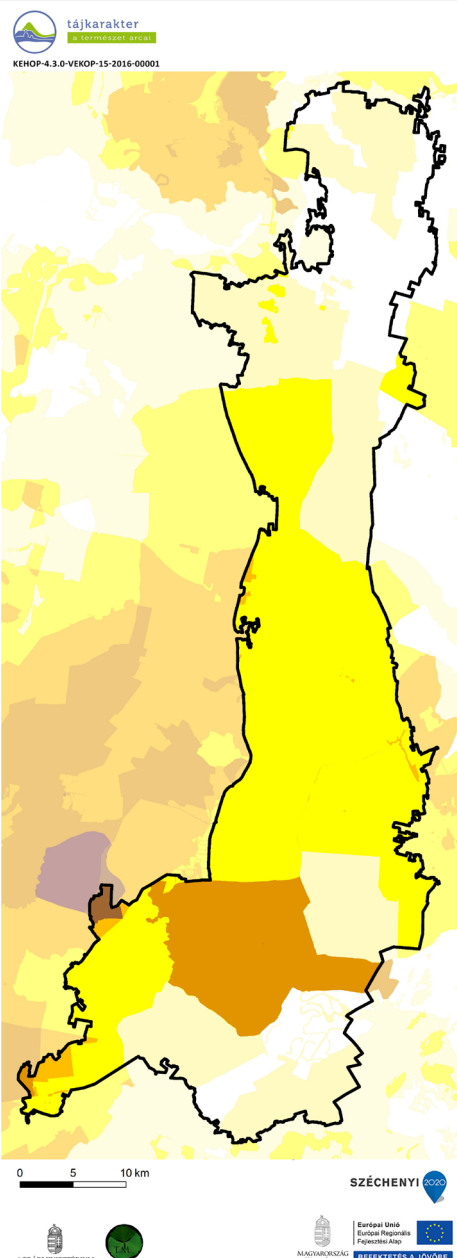

Védelmi célú területek	Összterület (km ²)	Területarány (%)
Hajdúság	1662,88	100,00%
Natura 2000 terület	45,09	2,71%
Barlang védőövezet	0,00	0,00%
EU diploma	0,00	0,00%
Naturpark	0,00	0,00%
Természeti emlék	0,00	0,00%
Természetvédelmi terület	1,90	0,11%
Tájvédelmi körzet	0,06	0,00%
Nemzeti park	2,74	0,16%
MAB bioszféra rezervátum	28,25	1,70%
Ramsari terület	4,58	0,28%
Nemzeti ökológiai hálózat	206,68	12,43%
Országos védettségű kulturális örökség	0,40	0,02%
Országos, területi védettségű kulturális örökség	0,07	0,00%
Világörökség terület	668,66	40,21%
Világörökség várományos terület	117,06	7,04%
Nem védett terület	829,87	49,91%

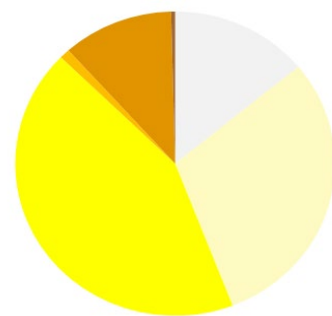
(Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/28. térkép)

II/29. Megbecsültség

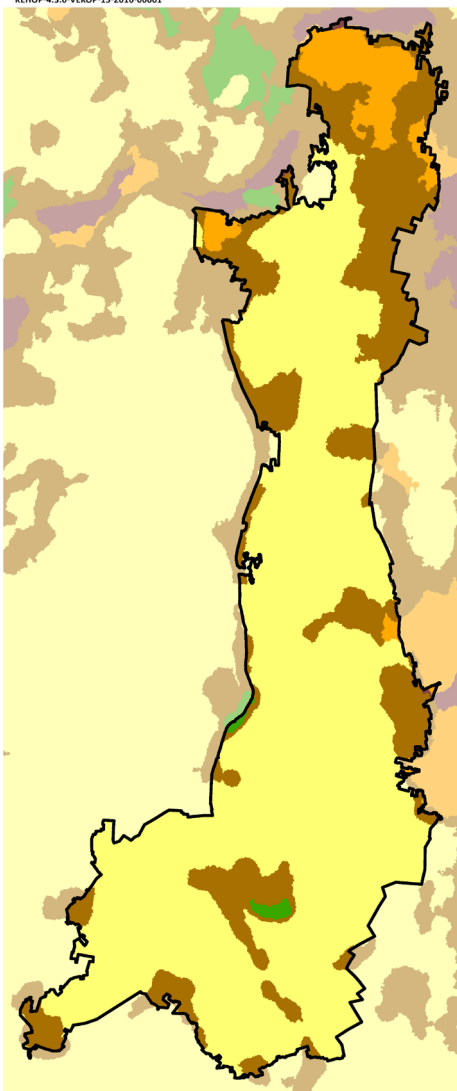

Megbecsültség	Összterület (km ²)	Területarány (%)
Hajdúság	1662,88	100,00%
1 - Nincs, igen alacsony	232,87	14,00%
2 - Alacsony	501,18	30,14%
3 - Mérsékelt	718,08	43,18%
4 - Számottevő	17,36	1,04%
5 - Jelentős	186,78	11,23%
6 - Magas	6,62	0,40%
7 - Nagyon magas	0,00	0,00%
8 - Kiemelkedő	0,00	0,00%

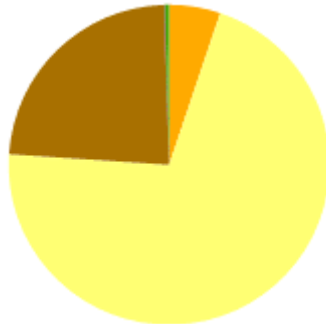

(Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/29. térkép)

II/30. Vizuális jellemzők

Vizuális jellemzők	Területarány (%)
Hajdúság	
Zárt, homogén, szegélyekben szegény területek	5,2
Átlátható, szegélyekben szegény területek	70,9
Átmeneti, közepesen zárt területek	23,4
Szegélyekben gazdag, de nem átlátható, zárt területek	0,1
Átlátható, nyitott, szegélyekben gazdag területek	0,4

A tájat az átlátható, szegélyekben szegény területek (71%) uralják. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/30. térkép)